

v 1. zvezku, kateri je izšel nedavno v lepi obliki (8°. Str. 64. Cena 25 kr.), podaje Tolstojev »Djetinstvo« v Harambašičevem prevodu. Dobro bi bilo, da bi uspevala ta knjižnica, ker Hrvatom izvestno ne bi škodilo, če bi mesto nezdravega duha, katerega nabirajo iz francoskih in nemških knjig, in kateri se je počel vsiljevati tudi v hrvaško lepo knjigo, zajeli nekoliko zdrave resnohe ruskih pisateljev.

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše Stjepan Z.-c.)

Bogoslovna znanstvena literatura češka se je obogatila v preteklem letu s krasnim delom. To je:

»**Život na onom svētě.**« Podava abbé Eliáš Méric. Brno 1889. 8°. Cena 1 gld. 20 kr. — Delo kaže v celoti globokega misleca in učnega bogoslovca, pa tudi zvedenega modroslovca in naravoslovca. Delo je sijajen zagovor temeljnih resnic krščanskih (neumrljivost duše, večna kazen in plačilo). A ni pisano, kakor druga znanstvena dela, suhoparno in dolgočasno, nasproti, pisano je zelo zanimivo in — kar je najvažnejše — tudi umevno. Ko je trdno dokazal, da je duša neumrljiva, preiskuje razne krive nauke o duši in naposled razlaga krščanski nauk o bodočem življenju, opirajoč se na najnovejše pridobitve v znanosti. Zato je razdeljena knjiga v tri dele. V prvem delu »Rozum a dukaz naši nesmrtnosti« (str. 1—83) pobija nauke nasprotnikov in sicer: materijalistov, pozitivistov, fatalistov, deistov idr., nadalje pobija pisatelj takozvano fakultativno nesmrtnost (t. j. ako jo človek sam hoče), dovršuje pa ta del z dokazom iz božjih lastnostij, metafizičnim in zgodovinskim. — V drugem delu »Den po smrti a hranice rozumu« (str. 85—161) govori pisatelj o znakih prave smrti, in kako je težko določiti čas nastale smrti v kljub vsemu napredku eksaktnih znanostij. Če se dokaže, da je smrt ločitev duše od telesa, vpraša se sedaj učeni bogoslovec: odkod pa pride ta duša? kam izgine? Ta vprašanja niso lahka. Potem razpravlja zanimivo vprašanje, ali so, in na katerih nebeških svetovih izven naše zemlje so razumna bitja. Pisatelj pritrjuje temu mnenju, katero zastopa poleg drugih tudi jeden izmed najodličnejših bogoslovcev in zvezdoznancev, P. Secchi, v svojem delu »o solncu«. Na koncu ocenja spiritizem. Tretji del imenuje »Učení víry« (str. 163—251). Človeški um ne sega daleč. Kateri namen mu je Bog določil, kaj bode z dušo, ako se loči od telesa — to je zastavica, katere sam ne more rešiti, ampak potrebno mu je zato razodenje božje. Pisatelj govori o duši sami in njenih močeh, o vstajenju, o poslednjih dneh zemlje, in kaj odgovarja znanost na to; posebno pobija stari in novi hilijazem. Jako prijetno je čitati o poslednjem plačilu, o lastnostih povečanih teles, kjer se opira na nauke znamenitih bogoslovcev, osobito Tomaža Akvinskega, o sreči in slavi, katero bodo uživali dobri v neskončni ljubezni. Pisatelj zastopa tolažilno mnenje onih bogoslovcev, ki pravijo, da bode katoličanstvo rešilo veliko večino svojih vernikov. Dalje go-

vori o peklju, v kateri so vsi narodi verovali. Naposled je razprava o vicah. — To delo bode izvestno zanimalo vsakega čitatelja, širilo mu in razjasnilo obzorje. Zato je toplo priporočamo.

O **bidě lidské** ve prospěch chudých dítek českých škol v Brně. 1890. Cena 50 kr. — Drugo leto se že izdaje ta letnik v jako plemenit namen. Izdal ga je »dobročinní komitét dam« v Brnu, uredila Ana Hübnerova. V zborniku je zastopano mnogo odličnih pisateljev, a kar ga posebno priporoča, so sicer majhne a lepe slike mnogih pisateljev in pisateljic, kakor: Jiraska, Heritesa, akademika Bartoša, Eliše Krásnohorské, Karoline Světlé, Gabriele Preissové, Vladimira Štastnega — urednika brnskega »Obzora« idr., zraven še nekoliko lepih slik v tekstu. Snov je vzeta iz trudapolnega ljudskega življenja, kakor kaže to že naslov. Razven nekaterih poučnih sestavkov je vse drugo zabavne vsebine. Zanimivo pisana je povest E. Krásnohorské »Rukavička«, lepa tudi idilska črtica Jiraskova »Vzpomínka«, istotako je dobra Heritesova slika iz življenja »Práce«. Gladko se bere tudi »Lesní pohádka« Ter. Novákové, samo začetek kazi to basen — sama fraza¹⁾. Takih praznih fraz in neumestnih primer je tudi nekaj v »Roman-u dítěte«, a za pesen Jaroslava Hvapila »Vykřiky« (str. 80) bilo bi najbolje, da je niti v zborniku ne bi bilo, ker misel in tudi nekateri stih ne odgovarjajo plemenitemu namenu knjige. Zunanost knjige je okusna.

Nam že dobro znani priljubljeni češki pesnik Svatoopluk Čeh je izdal novo pesniško delo z naslovom: »**Kratochvilná historie optáku Velikánu Velikánoviči**« versem napisal Fr. C., ilustriral V. Oliva, nakl. Topič. V Praze 1890. Str. 88. Cena 85 kr. O tem delu ne bodem obširneje govoril, ker sem to storil na drugem mestu (zagrebški »Obzor« št. 165 v prilogi). Opomnim samo, da je to dobra pesniška alegorija, s katero naj bi se pokazale razne napake in razni pogreški v socialnem in političnem življenju naroda češkega. Delo samo je dostojno velikega pesnika i po ideji i po besedi. Slike so z malimi izjemami primerne in dostojne; edino muza je neumestnejša od medicijske Venere.

Jaroslav Vrchlický, o katerem smo govorili lani v tem listu (Hořká jádra, str. 31), izdal je novo majhno zbirko izvirnih sonetov, o kateri bomo povedali kaj prihodnjíc.

SRBSKO SLOVSTVO.

(Piše —č.)

»Народне приповијести и пресуде из живота по Бокѣ Которској, Херцеговини и Црнојгори.« Покупно и сложио Вук вит. Врчевић. (Народне приповијести и пресуде из живота по Бокѣ Которској, Херцеговини и Црнојгори. Покупно и сложио Вук вит. Врчевић.) Dubrovnik 1890. 8°. Str. 278. Cena 1 gld. 20 kr. — Največji in najbolji naslednik slavnega Vuka Karadžića je izvestno po-

¹⁾ Glasi se: Když vynořila se naše země z neurčita a nekonečna odkázána jest k péči Motky Přírody, paní vznesené a neskonale dobrotivé. (Str. 92).

kojni Vrčević, kateri je umrl v avgustu l. 1882. v visoki starosti. On si je pridobil neprecenljivih zaslug za književni jezik svojega naroda, odbravši, kakor njegov učitelj, za temelj lepo, korenito hercegovinsko narečje; a istotako mu bode slovelo ime zaradi dragocenih zbir narodnega blaga, katero je nabiral in izdajal vestno in marljivo, kakor malokdo. Ne hodem govoril o narodnem blagu, katero je nakopičil v raznih letnikih dubrovniškega časopisa »Slovinca«, niti o njegovih: »Narodnih satiričnih podrugacijah, gatalicah, varalicah in basnih«, katere so izdane že vse po njegovi smrti: omenil bodem le zadnjo zbirko: »Narodne pripovijesti i presude«, katere so neusahljiv vrelec za poznavanje narodnih običajev, izrazov in življenja v Boki, Črnigori in Hercegovini. Vse to je opisal v malih povestih, v katerih so posebno zanimivi razgovori, katere je posnel pokojnik prav iz narodovih ust, pustivši jim prirojeno izvirnost in živahnost. Pripoveduje se tu o junaštvih onega hrabrega naroda, o krvni osveti, o dekliški otnici, o ženitvanjskih običajih, o hajdukovanju, o basnoverju in raznih dogodkih, kateri so se dogodili v zadnjih in pa v sedanjem stoletju. Čudiš se, koliko ceni ta narod poštenje; njemu je več »obraz«, kakor pa glava in življenje, in najmanja sramota in razžaljenje je često povod velikim nesrečam in prelivanju krvi. Hitro zakipi tem junakom kri, rodovini zamrzi rodovina, med njima divjá krvna osveta, in vendar jih po-

miri naposled skupščina pred cerkvijo, pokoré se razsodbi preprostih seljakov in vaških starcev, katerih izbere vsaka stranka po dvanajst. Zanimivo je proučevati pravoslovcu te preproste razsodbe, katere se pa vendar odlikujejo po svojem posebnem značaju, pravici in izvirnosti. Predaleč bi zašel, ko bi hotel naštevati pojedine slučaje, samo opozoriti sem hotel nanje. Začudil sem se, ko sem čital, da v Hercegovini fantje in dekleta onega dne pred Ivanjem ulové »neku malu leteču živinico, koja se zove haburica; zavežu je noču u kraj ubrusca, da ne bi objegla, pa kad iz doma na kupanje krenu (ob zori), stavljaju je na dlan lijeve ruke; a dok ona puzi uz prste i hoče da s prsta odleti, govore: »Babe haburice, živ ti tata, živa ti mama, kaži mi, ne laži mi, od kuda ću se ja oženiti (udati)? Proti kateri vasi odleti, iz one se bodo ženili ali možile. Kaj ne delajo istega tudi pri nas v Beli Krajini, ko govore dekleta božjemu volku (polonici): »Božji volek, božji volek, kad se bom vdala?« — in vendar kolika daljina! Ta knjiga bode tako ostala v zgodovini, kaker razne knjige Vuka Karadžića, ker jo krasi vzoren, uprav klasičen jezik, v katerem vse mrgolf prelepih narodnih izrazov in besedij, kakeršne so se ohranile le v onem oddaljenem kraju, prostem tujega upliva, v narodu, kateri je še najbolj ohranil svoj nekdanji značaj in pravo svojstvo.

Raznoterosti.

Naše slike.

1. O prvi sliki nam ni treba tukaj govoriti. Pristavljamo le, da je glavno delo pri risanju izvršil g. S. Magolič.

2. Druga slika nam kaže **sveto družino**. Lesorez je narejen po sliki Bernartz-ovi; galvanski odtis je kupljen od tvrdke A. Pustet-ove, založnika lista »Kathol. Warte«. Slika se odlikuje s tem, da deluje s svojo preprostostjo, z malimi sredstvi. Zlasti božje dete in njega deviška mati sta izražena čudovito lepo in ljubeznivo. Slika bi se v listu videla še lepše, ako bi naslednja stran ne bila tiskana. A bali smo se naročnikom podati prazno stran.

3. Tudi o tretji sliki, ki je za nalašč za to pesem prirejena, ni nam treba govoriti.

4. Četrta slika nam kaže **soho Kačičevo** na spomeniku v Makarski. Morebiti prinese pozneje list tudi cel spomenik.

5. Peta slika je pač lahko umevna: kaže nam slikarja, ki slika Mater Božjo. Čitatelj vidi, kako dela umetelnik.

6. **Obdarjevanje kônj v Št. Jerneju** (dne 13. septembra 1890). Ta slika je narejena po fotografiji. Prizor, ki ga stavi slika pred oči čitatelju, mo-

ramo imenovati važen za našega poljedelca. Koliko se trudi naš kmet z živino! Da bi povzdignila konjerejo, deli vlada marljivim posestnikom, ki imajo lepe konje, tudi darila — premije; tako deljenje daril (obdarjevanje ali premii-ranje) nam kaže slika. Lep belec je na vrsti; njegov gospodar se pač nadeja lepega darila. A ta natančna gosposka ali komisija je našla, da spričevalo o konju ni prav v redu. (Tudi konj mora imeti spričevalo o svojem rodu — kaj ne čitatelj, čudno! Mislil si, da potrebuje samo človek rojstvenega lista). Kaj pa sedaj? Oni le blizu konja z uradnim pokrivalom se zdí jako oster človek: jako natančno gleda v list. A upajmo, da zatisne komisija eno oko in da bode naš kmet šel domov ponosno poleg obdarjenega belca, ako ne bode rajši nanj sedel.

7. Poslednja slika kaže **ljubljsko stolnico**, a poleg nje škofijsko palačo. Spodobi se, da s to cerkvijo pričnemo naročnikom podajati slike cerkvenih in drugih stavb v naši domovini. Risarijo je priredil za naš list po fotografiji dober prijatelj. Jako natančna je. Ker je na dveh straneh, treba, da opozoré ob koneu leta naročniki bukvozeza, naj je ne poškoduje. —